

BİR YAZ GÜNÜ ANDIRINDAN GEÇMEK

Yaz günleri temmuz, ağustos aylarında andırında yaşamak ne güzel. Bu yıl Andırın serin geçiyor. Akşamları ceket istiyor. Daha yukarılar yaylalar da öyle. Zaten Çukurova insanı serinliğe çekiyor. Andırın şehir bölgesi gayet serin. Yukarı yaylalar (yayla koku) daha sert. Gündüz yayla güneşi iyice yakıyor. Cildi hemen esmerleştiriyor. Üniversitede okurken yazın güneşi sığağı altında çalışırken yanardık. Arkadaşlarda hangi denizde yandığımızı sorarlardı. Andırın böyle bir yer

Bir akşam uzun bir yolculuktan sonra akşam saatlerinde Andırına ulaştık. Memleket havası, serinlik, kavuşmanın huzuru yorgunluğumuzu aliverdi. Sizde öyle olmaz mısınız memlekete gelince..

Sabah kalktığınızda Andırında kahvaltı seçenekleri var. Bakkaldan doğal ürünler alır, evin balkonunda dağlara baka baka, sohbet ede ede yapardınız. Olmadı çarşıya iner paça çorbası yersiniz. Andırının sıcak yemek lokantaları meşhurdur. Menü zengin, çorbalar çeşit çeşit. Kahvaltı veren yerler gider zengin bir menüyle kahvaltı yaparsınız. Aşağıda Çatak, yukarısında Çınar geçidi, Akifiye tarafına gider yol boyu tesislerde kahvaltı yaparsınız. Hiç olmazsa peynir – zeytin – pide alır kışla bahçenizde orayı seyrede seyrede nostalji yaparsınız. Biz çocukluğumuzda peynir – zeytin – pide alır, kahvelerde demli çaylar yudumlama yudumlama kahvaltı yapardık. Demem o ki, Andırına geldiğinize memnun olursunuz.

Kahvaltı bitmez bitmez veya paça çorbaları (paça ve ötekileri) içilir içilmez kışla bahçesinin yolu tutulur.

Kışla bahçesi Andırının kalbidir. Yani toplumun nabızı burada atar. Burası her zaman (gün ve saatte) canlı ve diridir. Kışla bahçesi tarihinden beri değerini ve önemini kaybetmedi. Bugün de andırın oturma, buluşma, dinlenme, sohbet etme, hoşça vakit geçirme yeridir. Andırına çarşıya ilk gelenlerin uğrak yeridir. Çarşıdan bahçeye inerken serinliği hemen duyar, derinliği yakalarsınız. Tespih satıcıları, bıçak satıcıları, sergilerini açar sizi davet eder. Belki de bu kadar tespihi bir arada, bu kadar bıçağı bir yerde görenlerimiz çok azdır. Yöre kıyafeti yani ayakta şalvar, pala bıyıklı, gömleğin kolunu çevrelemiş satıcılar sarmadan sizi rahatsız etmezler.

Az ilerde sağda veya solda ayakkabı boyacısı karşılar. Eskiden eski tahta boya sandıklarına yine tahta fırçaları tahtaya vururlar. “ boyacıını ” diye tuttururlardı, şimdi sessizlik. Bağırma yerine ellerinde arkasına çökmüş sanki kunduralar elde oturanları dadanıp kunduralarını alır bunları verirler. Yeni düzene onlarda ayak uydurmuşlar. Müşterinin ayağına gidiyorlar. Yine de eski usulle bir ayağınız sandık üzerinde, işi bitince fırçasıyla alttan tıklatır, öteki ayağınızı koyardınız. Bu arada boyacınızın da çenesi durmaz sohbete başlarsınız. Merak ettiklerinizi sorarsınız. O da kolayca cevap verir. Zira Andırında sefil durduğuna bakmayın, bir insan sarrafıdır, iyi bir gözlemcidir.

Neyse bir iki adım daha atarsınız duvar dibine bankların üzerine dizilmiş insanlar, küçük masa etrafında öbek öbek oturmuş insanlar, elinde sandalye ile yer beğenenler/ arayanlar görürsünüz. Sağa sola bakanlar, birbirlerini arayanlar görürsünüz. Sizde onlardan biri olur tanıdıklarınıza bakarsınız. Önceden sözleştiyseniz nerde acaba diye göz gezdirirsiniz. İlginçtir, her oturanda bahçeye girene şöyle bakar izler. Kim geliyor merak eder. Nedeni de buraya daha çok yabancılar (dışarıdakiler) gelir. Belki tanıdık çıkar da selamlaşırsız diye.

Neyse bir yer bulur otursunuz. Selamlaşırsınız. Sandalyeler gelir, yer genişletilir, halka oluşur. Her gelen katılır, halka genişlerde genişler. İlk gelen veya kendini ev sahibi gören konuklarına ikram için sorar, çaycı çağrılır. Kışla bahçesinin demli çayı meşhurdur. Tavşankanı derler ya tam da öyle. Çay gelir, su gelir, çaylar yenilenir. Sağ olsun işletmeciler iyi hizmet sunarlar. Kimse çaycıya bağırmasın, yüz göz olmaz. İşlerini iyi yaparlar. Oturanlara da sormadan konuşmazlar.

Bereket verir, etrafta kirlilik yok. Poşet atılmıyor. Çekirdek kabukları yerlere savrulmuyor.

Kış bahçesi havası temiz, serin, önü açık, Andırın düzüne (iniş dibine) bakar. Aşağı yani uca doğru oturulursa esinti iyice vurur. Aşağılar seyredilirken dağların ötesinde Tokmaklı, Kadirli, Ceyhan, Adana yani Çukurova, sarı sıcaklar okla gelirden burada hale şükredilir. Kışla bahçesi böylece herkes tarafından nimet sayılır. Ama böylesi nezih bir yerin kıymeti bilinmiyor. Yerler beton parke, çimler az ve cılız, mobilyalar kahve havam veriliyor. Gezinti yolları (arabalar) çok fazla. Burayı da fena boğmuşlar. Program yapılıyor olmalı ki, seyvagah tahta demiş. Eleştiriden karışmış uzak bir sahne yapmışlar. Eskiden yoktu artık akşamları açık hava düğün, nişan, toplantılarda yapılmıyormuş. Gündüz de gece de ne akla gelse ona hizmet ediyor vesselam.

Oturanlar tanışmış, hal hatır sormayı geçtikten sonra bir mevzu ile sohbet başlar. Mevzular daldan dala atlar. Herkes bir şey söyler. Biri konuşurken diğerleri dinler. Yanda ki masalar duyacak kadar yüksek sesle bağırma, çağırma konuşulmaz. Konuşma adabına uyulur. Tam medeni bir ortam yaparsınız.

Camiye girmeden önce kız var mı diye sağa sola bakılır. Bir banka oturulur. Ama bir büyük gelirse kesinlikle kalkılır. Oturan bir ihtiyara bağıra çağıra kendi anlatılır. “ Falan köyden, falanın torunu, oğlu” gibi. Kısa sohbetler yapılır. Ezanla Camiye girilir. Ah kubbeli, hoş ses seda yankılanan bir cami olsa. Neyse ağır ağır çıkılır. Bu küsmeler olacaksa çıkışta olur. Görenler, tanıdıklar birbirine sarılır, hatır sorulur. Andırında camiden hızlı girilip hızlı çıkılmaz. Kalabalık daracık oluncaya epey oyalanır. Sonra merdivenlerden caddeye çıkılır. Omuzlarda yük azaltılmış, enerji toplanmış olarak hayat sürer.

Ya merkez Camisi, Rahatlıkla diyebilirim ki, cami tam manası ile burada yaşanır. Buluşma yeri, haberleşme yeri, bilgi edinme yeri, yardımlaşma yeri, sohbet (muhabbet) yeri, paylaşma yeri. Bizde nasibimizi alıyoruz. Andırında cami cemaati belli. Birde yabancılar, dışarıdaki Andırınlılar gelir.” Hele bir camiye gideyim, hem namaz, hem de falanı görürüm” cümlesi Andırında çok kullanılır. Böyle duygularla gelenler camiye rahat ve ferah bulmazlar. Yani istenen ortamın kifayetsiz, ahu dar. Eskiden şadırvan, abdest alma yeri vardı. Nedense cami

ile birlikte anarım. Atalarımız hep öyle yapmış. Merkez camisi bu haliyle bir mahalle. Köy camisi gibi.

Kışla bahçesinin her zaman diliminde müdavimleri var. Nerdeyse her saat gelenler, oturanlar değişir. Ondan dolayı bahçeye girenler çıkanlar eksik olmaz. Mesela namaz kılan grup var. Ezan öncesi burada toplanırlar. Çay, muhabbet, ezanı beklerler. Yürüyerenlerde konuşa konuşa camiye giderler. Camiden çıktıktan sonra bir kısmı ayrılrsa da bir kısmı bahçeye gelir yorgunluğunu atarlar. Kışla bahçesinin sabah müdavimleri dairelerde işçi olanlar. Bahçeye uğrar, çay içer, toplanır konuşurlar. Kuşluk vakti kahvaltı yaparlar. Bunlar şehirde vakit geçiren kısımdır. Öğle vakti memurlar, çalışanlar da uğrar. Birini sorma, biriyle buluşma için uğrarlar.

Öğleden sonra işini bitirenler gelir. Akşamüzeri yol boyu yapan bayanlar falan buraya uğrar oturur konuşurlar. Bayanlar ya ailecek veya tanışlarla oturur veyahut ayrı otururlar. Çarşıda gezip yorulanlar, sıcağtan kurtulmak isteyenler, rahatsız olup hava almak isteyenler kışla bahçesine uğrar. Esas kalabalık akşam sonrası olur. Ağaçlara takılan lambaların ışığı altında, serin esen havada, tatlı sohbetler olur. Kışla bahçesine resmi amir ve memurları toplantı, program için de uğrarlar. Belediye iftar veya benzeri programlar yapar. Dışarıdan gelen siyasiler halkla buluşmak için de kışla bahçesini tercih ederler.

Kışla bahçesi gençlerinde uğrak yeridir. Gerçi tavla, dama, okey gibi oyunlar olmadan da gençlerin gidebileceği, oturup konuşabileceği en güzel mekândır. Gençler daha çok uç kısımları tercih eder. Uzağı, ovayı seyrederek. Türkiye'yi saran hastalığı kışla bahçesi de sarmış. Herkesin özellikle gençlerin elinde bir telefon bir arada oturuyorlar ama konuşmadan meşgul oluyorlar. Tek başına oturanlar sıkılınca etrafı seyretnmek yerine cep telefonuna sarıyorlar. Radyodan bazen müzik çalınır. Kahve binasında televizyon her zaman açık. Meraklılar programa bakar. Haber saatinde habere bakarlar. Kimse yüksek sesle konuşmadığından serin ve sessiz ortam hâkimdir.

Kışla bahçesinden çıkınca çarşı da dolaşmak da güzeldir. Cadde boyunca sağlı sollu berberler var. İçeri girdiğiniz de mütevazı eşyalı berber güler yüzüyle karşılar. Oturanların sohbet edişin de sıra beklediğini anlamazsınız. Eski belediye binasının yanında tapucu Mehmet'in binası vardı. Öne sandalye atılır oturulurdu. Sizi görenler uğrar, çay söylenir, konuşulurdu. Buluşma, dertleşme yeri gibiydi. Şimdi yeni bina ile buralar kalkmış. Aşağıya doğru kahveler, lokantalar, eczaneler, dükkânlar, giyim mağazaları. Hangisine uğrasanız güler yüzle karşılar, oturtur, çay içmeden kaldırmazlar. Bendeniz Göksen giyime günde birkaç kez uğramadan edemem.

Pastanelerde güzel. Kırmızı tatlılar Andırının ilk tatlısı. Bizim kuşak kışla bahçesinin karşısında tatlıcı Hoca'nın tatlılarını unutamaz. Çarşıda kahveler eskiden daha çoktu. Şimdi içerilere çekilmiş. Cay ocakları var. Etrafa çay dağıtıyorlar. Her kahvenin önünde tabureler. Tabureler cömerttir, her yere sığar. İnsanlar küçük sehpa önde taburelere oturarak demli çayı yudumla keyfini bilirler. Bizde öyle yapıyoruz uğradığımız her yerde çay istiyoruz. Andırının çarşısında yapılan çayların hakkını verelim. Çocukluğumuzda Antepoğlu Badi'nin çayı meşhurdu. Badi'nin kahvesinde demsiz çay içilmezdi. Bardağı yarından biraz fazla doldurur, tam

doldurmazdı. Herkesin dilinde “Badı’nın çayı gibi niye az doldurdun” sözü o günlerden kalmadır. Çocukluk günleri bir yana hala o çayın tadı damağımızdadır. Manavlarda meyveler çeşit çeşit. Hatta derler ki yazın en çok meyve - sebze andırında tüketilir. Öylesine bolluk bir yer.

Çarşıdan yürürken fırınlardan gelen koku sıcak pide almak, yemek canınız çeker. Andırının pidesi meşhurdur. Eskiden fırına tava atarlardı. Toplanır, pideyle bandıra bandıra yerlerdi. Bu âdetin azaldığını söylediler.

Andırına her gelen mutlaka devlet dairesine uğrar. Kaymakamlık, belediye, ötekiler. Buralara iş icabı gidilir. Tanışlar ziyaret edilir. Dışarıdan gelenleri Kaymakam, Belediye Başkanı ziyaretleri gelenek haline gelmiştir. Onlarda misafirperverliğini gösterirler. Daire amir ve nemustası da öyle.

Andırın sadece çarşıdan ibaret değil elbet. Dinlenilecek, oturulacak, gezilecek, buluşulacak çok yerleri var.

Çınar geçidi hep vardı. Andırının kimliği, sembolü idi. Baraj uğruna koca coğrafya ormanıyla, yeşiliyle, dereleriyle, su kaynakları ile düzlükleri ile kah şişen, kah çekilen sulara gömüldü.

Mesire alanı yamaçlar yapılır. Suda batanlar boğuldu. Çınar geçidinin ırmak boyu çardakları unutulur mu? Çınar geçidi düzlüğü güreşlere, düğünlere, şenliklere ev sahipliği yaptı. Andırının yayla ve kültür şenliği 4 kere üst üste burada yapıldı. Geleneksel görüşlere ne demeli? Düzlüğü köprü ile geçilirdi. Her gelin köprüden geçirilir, davullar zurnalar eşliğinde oynatılır, halaylar çekilirdi. Andırın halayları ile övünürüz. Halay çekenlere başçı denir.

Şimdilerde eski Çınar geçidinin “ köprüden geçti gelin” i belediye çapında dağdan dağa yaptırdığı anma köprü ile yaşatılıyor. Aşağısı uçurum misali, sallanan ama köprüyü geçenlere heyecan katıyor. Medya üzerinden tanıtılması üzerine yerli, yabancı yediden yetmişe herkesin uğrak yeri oluyor. Araba ile çıkılan köprübaşları yöresel ürünlerin katıldığı yenilen, içilen panayır havası yaşıyor.

Yukarıda akitiye cokak temel yada balık/ et lokantaları, aşağıda kartal- çatakta lokantalar, nalbur, gebende yol boyu oturma yerleri size gününüzü dolu dolu yaşıyor.

Velhasıl bir yaz günü Andırından geçmek varmış. Coğrafyayı, doğayı, insanı, nimetleri, doya doya tatmak ve yazmak için. Birde sılayı rahim duygusu ile şükretmek için.

Bizde Andırında bir yaz günü öyle yaptık. Geldik ve geçtik.